

ГЕОПОЛИТИЧЕСКОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ПРИДНЕСТРОВИЕТО В ЕВРОПЕЙСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА МОЛДОВА

д-р Валери Николов

Военна академия „Георги С. Раковски“

Резюме: В публикацията е разгледано актуалното състояние на Приднестровския замразен конфликт на фона на военните действия на Руската федерация в Украйна, позициите на заинтересованите страни в т.ч. Молдова, Румъния, Русия, Украйна, значението на конфликта върху европейския интеграционен процес на Молдова, възможното влияние на геополитическите процеси около молдовската държава върху националната сигурност на България.

Ключови думи: Приднестровие; Молдова; Румъния; Русия; Украйна; България

Приднестровският конфликт е замразен конфликт. В годините след преустановяването на неговата гореща фаза (юни-юли 1992 г.) преговорите преминават през етапите „1+1“ (до 1994 г. – между Приднестровието и централните молдовски власти), „3+2“ (до 1995 г. – при посредничеството на Руската федерация (РФ), Украйна и Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа – ОССЕ) и „5+2“ (с включването на ЕС и САЩ като наблюдатели). След започването на военните действия на Русия в Украйна през февруари 2022 г. преговорният процес за разрешаване на Приднестровския конфликт във формат „5+2“ е прекратен. В началото на 2024 г.

процесът е върнат в изходната си формула „1+1“. Последният кръг от преговорите в този формат е проведен в Братислава през октомври 2019 г., а през 2022 г. Украйна преустановява дейността на военните наблюдатели в умиротворителната мисия поради военните действия на нейна територия. Формално, възобновяване на преговорите във формат „5+2“ не е възможно, докато страните посредници – Русия и Украйна – воюват и, докато наблюдателите в процеса – ЕС и САЩ – са в остро противопоставяне с Руската федерация поради инвазията в Украйна.

Практиката в международните отношения показва, че до разрешаването на подобни замразени конфликти не се стига, докато не настъпи моментът за тяхната употреба от заинтересованите водещи фактори с оглед на техните геополитически цели. Това обикновено се реализира чрез „размразяване“ или чрез използване на определен териториален обект като „разменна монета“. Последният пример е бързото разрешаване чрез „размразяване“ на дългогодишния Нагорнокарабахски конфликт, разрешен в полза на Азербайджан и в политическия и икономическия интерес на Турция, на чиято подкрепа разчитат едновременно Русия – за действията ѝ в Украйна, и САЩ и НАТО – за промяната на турската позиция за членството на Швеция в Северноатлантическия алианс.

Приднестровието в качеството си на замразен конфликт и самопровъзгласила се, проруски ориентирана и непризната република (т.нар. ПМР – Приднестровска молдовска република) се характеризира със специфика, която има геополитическо значение за европейския интеграционен процес на Молдова и интересите на регионални и глобални играчи.

Специфика на Приднестровския конфликт в настоящата геополитическа ситуация около Молдова на фона на войната в Украйна

Желанието на непризнатата Приднестровска република, обявено на референдум още през 2006 г. и нееднократно заявено от местните власти по различни поводи (след признаването от РФ на Южна Осетия, Донецката и Луганската република) е за присъединяване към Руската федерация, но това не се случва. Причините са комплексни и носят геополитически характер.

От *географска* гледна точка Молдова и регионът на Приднестровието се намират между Украйна и Молдова. Русия няма пряк достъп до региона. Въпреки това в изявленията на руския президент Путин от края на

2023 г. се казва, че след като Молдова не желае да остане член на Общността на независимите държави, тя е свободна да направи това, но трябва да е готова да заплати цената – политическа и икономическа (Mirzayan 2023). С географската реалност понастоящем частично се обяснява и въздържането засега на Русия да признае и присъедини Приднестровието. Същевременно трябва да се отчита фактът, че най-новата история на геополитическите процеси – след обединението на Германия и края на Студената война – показва, че държавните граници на Европейския континент могат да бъдат променяни (разпадането на бившия СССР и бивша Югославия, разделянето на Чехословакия, отделянето на Косово, анексирането на Крим). Изходът от водената т.нар. специална военна операция на Руската федерация в Украйна може да промени актуалните граници. Руското ръководство не се отказва от реализирането на плана „Новороссия“ и възвръщането исторически принадлежалите ѝ Одеска и Николаевска области.

От *историческа* гледна точка в различните периоди Приднестровието е в границите на Руската империя, на Украинската съветска социалистическа република и на Молдовската Съветска социалистическа република – в периода на Съветския съюз, на Република Молдова – след разпадането на Съветския съюз през 1991 г.

Като *етнически състав* населението на непризнатата република се състои преобладаващо от украинци и руснаци, но там живеят и около 10 хил. бесарабски българи.

В *политически план* са важни следните моменти:

Военните действия на РФ в Украйна рязко променят обстановката около Приднестровието и перспективите пред него. Позицията на ръководството на т.нар. ПМР през целия период на преговорния процес е постоянна в основното си искане да бъде призната от международната общност като независима държава. В качеството си на самоопределило се държавно образувание Приднестровието отдава приоритетна роля на отношенията си с Руската федерация. Съгласно приетата на 20.11.2012 г. Концепция за външната политика на ПМР приоритетните цели, задачи и форми на реализация на актуалната външнополитическа линия на Приднестровието са евразийската интеграция, органичното въвеждане в действие на резултатите от референдума от 2006 г. за поддържане на курса на независимост с последващо присъединяване към Руската федерация, продължаване на преговорния процес с Молдова (Ministerstvo inostrannyh del PMR 2012).

Въпросът за признаване от Русия или за присъединяване към нея периодично се поставя на публично ниво от региона. Като поводи са използвани

признаването от РФ на Абхазия и Южна Осетия (2008 г.), анексирането на Крим (2014 г.), признаването на Донецката народна република (ДНР) и Луганската народна република (ЛНР) през 2022 г. В отговор на официално подаденото заявление от Молдова за членство в ЕС през март 2022 г. последва реакция от страна на приднестровското ръководство. В съобщение на МВнР на непризнатата република¹ се казва, че заявлението за членство в ЕС свидетелства за отказа на Молдова от диалог с ПМР по параметрите на съвместното съществуване, което се потвърждава от текущата криза на преговорния процес, блокирането на формата „5+2“, отказа от срещи на високо равнище, неизпълнението на ангажиментите по пакета „Берлин плюс“, засилването на блокадният режим спрямо Приднестровието. Решението на молдовските власти се квалифицира като предаване на суверенитета на Молдова на наднационалните органи в Брюксел и преминаване към окончателно военнополитическо и икономическо усвояване на територията на Молдова от Запада. Молдовската страна се призовава да пристъпи към диалог с Приднестровието за окончателното и цивилизовано урегулиране на взаимоотношенията на основата на мирното съвместно съществуване и подписване на всеобхватен междудържавен договор“. В приднестровската позиция се призовава ООН, ОССЕ, посредниците и наблюдателите в преговорния процес да признаят правото на самоопределение на приднестровския народ и да установят дипломатически отношения с ПМР.

На 28.02.2024 г. в Тираспол е проведен Седми конгрес на народните депутати от всички нива в т.нар. ПМР. На него е отправено обръщение към Русия и международната общност за оказване на дипломатически натиск върху действията на Молдова за оказване на политически, икономически и социален натиск върху непризнатата република и за възобновяване и продължаване на преговорния процес във формата „5+2“ и мирно разрешаване на конфликта².

Молдова се стреми към членство в ЕС. Приднестровието в качеството си на замразен конфликт се явява препятствие по европейския път на Молдова. Официалната позицията на Република Молдова през годините е твърда: регионът е неразделна част от страната; непризнатата република трябва да се реинтегрира (възможно и с особен статут) към Република Молдова; на територията на Молдова не трябва да има войски на чужди държави; външнополитическа цел на Молдова е членство в Европейския съюз.

Теоретично присъединяването на молдовската държава към ЕС може да се реализира чрез интегрирането ѝ като самостоятелен субект или като част от Румъния. Именно позицията на непризнатата република мотивира

сегашния молдовски президент Мая Санду³ и бившия външен министър Нику Попеску (Cheban 2023), както и някои представители на ЕС да изразят готовност за разглеждане на вариант за членство в ЕС и без Приднестровието. В началото на февруари посланикът на Европейския съюз в Кишинев Янис Мажейкс също изразява мнение, че не е изключено интеграцията на Молдова на първия етап да се реализира без Приднестровието, тъй като замразеният конфликт е един от най-сложните проблеми за разрешаване. Според дипломата до започването на преговорите за членство в ЕС отношенията с непризнатата република се развиват въз основа на сключеното Споразумение за свободна търговия с молдовската държава. На новия етап на преговори за присъединяване диалогът за реинтеграцията на двата бряга ще продължава, тъй като желанието на Европейския съюз е въпросът да се реши до членството на Молдова в Съюза, така „че страната да не става заложник на конфликта“⁴.

В тази връзка трябва да се помни, че идеята за присъединяването на Молдова към ЕС без Приднестровието не е нова. През 2004 г. директорът на московския Институт за национална стратегия в Букурещ Станислав Белковский предлага, като вариант за разрешаване на Приднестровския конфликт, да бъде дадено право на Молдова да се обедини с Румъния и едновременно – право на самоопределение на Приднестровието (т. нар. „План Белковский“)⁵.

Позицията и действията на непризнатата република оказват възпрепятстващо влияние върху европейските амбиции на централното молдовско ръководство и по още едно направление – гагаузкото. Актуалното ръководство на Гагаузката автономия е проруски ориентирано. Настоящият башкан⁶ на Гагаузия Евгения Гуцул е кандидатът на проруската опозиционна партия на Илан Шор. Веднага след конгреса на депутатите от всички нива в Приднестровието Гуцул и председателят на Народното събрание на автономията Дмитрий Константинов посещават Москва, където на среща с председателя на Съвета федерацията на Федералното събрание на Руската федерация Валентина Матвиенко, искат политическа и икономическа подкрепа от Русия. Населението на Гагаузката автономия е с трайни антирумънски настроения. През 2014 г., на референдум за отложения статут, гагаузите заявяват готовност за самоопределение в случай, че Молдова пристъпи към обединение с Румъния.

Румъния има интерес и следва политика за присъединяване на Молдова. Проявите и изказванията на румънски водещи политици и анализатори през последните две години потвърждават това.

Нагласи за присъединяване са видими в поведението на молдовските официални власти. Най-ярък израз, наред с отдавна въведената учебна дисциплина „История на румънците“ (вместо „История на Молдова“), е законовата замяна на всички нива в държавата през март 2023 г. на понятията „молдовски език“, „държавен език“ и „майчин език“ с „румънски език“.

През февруари 2022 г. бившият молдовски премиер Йон Стурза в своя публикация⁷ отбелязва, че е време политически и стратегически да се приеме в Молдова съществуването на две румънски държави с общо историческо и културно наследство, които могат да се обединят в определен момент и, че това би бил естествен процес за достигане стандартите на ЕС и разширяване на общото пространство на пазар с работна ръка от около 3 млн. души. Румъния плюс Молдова биха влезли в десетката на европейските икономики.

Според румънския политически анализатор Мариус Опря при „настъпващите промени в Европа, ако Румъния запази самообладание, разсъждава трезво и води правилна и последователна политика, ще може да направи тази огромна за румънците крачка към обединение с Молдова и същевременно незначителен, но напълно реализуем факт на геополитическата карта на Европа“ (Oprea 2021).

Румънският университетски професор, бивш заместник-министър на външните работи и президентски съветник, Дан Дънгачиу е на мнение, че Румъния трябва да се намеси и да спаси Молдова, включително чрез обединение, ако лявата част на Прут попадне в дневния ред на мирни преговори между Русия и Запада. Той смята, че ако се стигне до преговори, ще преговарят САЩ и Русия и ако се наложи Приднестровието да се даде на Украйна, или както преговарящите ще решат (Marchitan 2023).

През февруари 2023 г. по телевизионния канал „Romania TV“ настоящият румънски премиер Марсел Чолаку коментира хипотетична ситуация, при която Социалдемократическата партия на Румъния и Националната либерална партия в Румъния биха решили да подкрепят кандидатурата на Мая Санду (която има и румънско гражданство) на бъдещите президентски избори в Румъния (Costache 2023). Чолаку е един от поддръжниците на идеята на обединението и на сегашния молдовски президент Мая Санду.

На 7.2.2024 г. молдовското издание „Зиарул национал“ информира за позицията на съпредседателя на Съвместната комисия за европейска интеграция между парламента на Румъния и парламента на Република Молдова Даниел Георге⁸, който е убеден, че е дошло време властите в Букурещ и Кишинев да започнат процеса на обединение на две румънски държави

предвид агресивната война, започната от Русия срещу Украйна. Георге е депутат от управляващата коалиция в Румъния между Социалдемократическата партия и Националнолибералната партия. Той смята, че е време румънското държавно ръководство „на политическо, социално и институционално ниво, да има смелостта да поеме отговорността за реинтеграцията на страната чрез обединението на Република Молдова с Румъния като основна стратегическа цел, напълно съответстваща на намерението на европейската интеграция на Молдова и която Румъния решително и безусловно подкрепя“. Георге, като съпредседател на Съвместната комисия за европейска интеграция между парламента на Румъния и парламента на Република Молдова, възнамерява да предложи на колегите си от Букурещ и Кишинев на следващото съвместно заседание през пролетта на тази година да бъде приета резолюция, с която да се поиска започването на диалог относно обединението на двете румънски държави в контекст на пълната съвместимост на европейския курс на Република Молдова с унионисткия идеал“. Депутатът е на мнение, че подходящ модел за обединение е моделът на Германия, когато първата стъпка е направена чрез подкрепа на акта от парламента на Източна Германия.

Факт е, че част от молдовското население е прорумънски ориентирано и подкрепя възможно обединение с Румъния. Тенденцията е към нарастване на броя на молдовските граждани, които споделят унионистката идеология на румънците. По данни на Министерството на правосъдието на Румъния в периода 2010 – 2021 г. близо 40% от молдованите са придобили румънско гражданство (Antonescu 2021). Тази тенденция е важна предвид обстоятелството, че в молдовската конституция е предвидена възможността за промяна на статута на страната като суверенна държава чрез референдум и с обикновено мнозинство от регистрираните в изборните листи. В чл. 142, ал.1 на молдовската конституция е записано: „Положенията относно суверенния, независим и единен характер на държавата, както и тези относно постоянния неутралитет на държавата, могат да бъдат ревизирани само чрез референдум с гласовете на мнозинството от гражданите регистрирани в изборните списъци“ (Parlamentul Republicii Moldova 2022). За да бъде валиден референдум по посочените конституционни положения е достатъчно в него да са участвали не по-малко от 1/3 от включените в изборните листи гласоподаватели (съгласно чл. 2011 от Изборният закон на Република Молдова №325/2022 г. – Codul electoral 325/2022)⁹.

В тази връзка е необходимо да се анализира вероятният замисъл на предлагания от Мая Санду консултативен референдум, който да се прове-

де заедно с предстоящите президентски избори през есента на т.г. относно желанието на молдовското население за членство в ЕС. Преобладаващото мнение сред молдовските политически анализатори е, че подобен референдум е безсмислен на този етап и, че той е в интерес единствено на Санду, която ще се кандидатира за втори президентски мандат. Същевременно тази инициатива би могла да се анализира и под друг ъгъл – за проверка на актуалните нагласи на молдовското население в контекста на румънските амбиции за обединение с Молдова. На този етап предварителните сондажи показват, че над 70% от молдовските граждани не подкрепят европейската интеграция. Тук следва да се отчита, че вероятен негативен резултат може да се използва в две посоки: 1) за засилване на прорумънската аргументация, включително пред европейските фактори, че най-лесният вариант за пълноправното членство на Молдова минава през обединението на Румъния на фона на рисковете от войната в Украйна или точно обратното 2) като защита на сегашното молдовско управление и бизнес пред румънския натиск. Второто направление не бива да се изключва предвид твърдата позиция „против“ от страна на Приднестровието, гагаузкото, българското¹⁰ и руското малцинство в Молдова.

Наред с посоченото е възможно да се тества и каква част от населението би участвала на референдум в подкрепа на обединението с Румъния, предвид условията за зачитане на валидността и резултатите съгласно конституцията и избирателния закон, което би означавало, че при гласували малко над 33%, то за да се състои обединението на Румъния с Молдова ще са необходими малко над 17% от населението на страната.

За **Русия** е важно да запази политическото и икономическото си влияние върху цяла Молдова, която заедно с Украйна е част от „санитарния“ буфер с НАТО. При невъзможност обаче и в зависимост от резултатите от военните действия срещу Украйна следва да се отчитат като възможни перспективи пред Приднестровието – евентуалното му признаване и присъединяване (при овладяване на териториите до границите на региона) или при евентуални преговори като преговорно преимущество в качеството на „разменна монета“ срещу запазване на постигнато статукво в хода на военните действия.

Според неотдавнашно изявление на руския външен министър Сергей Лавров, цитирано от молдовската медия *poi.md* се казва, че Русия има 200 хил. свои граждани в Приднестровието, руското ръководство е загрижено за съдбата им и страната му ще направи всичко за възобновяване на преговорите във формат „5+2“, въпреки „опитите на Запада да решат проблема без Москва“¹¹. Позицията на РФ е потвърдена и по повод прове-

дения в Приднестровието Седми конгрес на депутатите от всички нива в т. нар. ПМР¹².

Позицията на **Украйна**, особено след събитията през 2014 г., има изразена антиприднестровска и антируска насоченост. Започналите военни действия в Украйна предопределят блокирането на преговорния формат „5+2“, а развитието и изходът от тях ще определят бъдещето на непризнатата Приднестровска Молдовска Република, което ще бъде предизвикателство и за държавността на Република Молдова. Рисковете от размразяване на конфликта остават и са достатъчно реални. Действията на украинските и централните молдовски власти изглеждат съгласувани и насочени към последователен икономически, политически и социален натиск. Показателно е въвеждането на митнически такси за вноса на продукцията от Приднестровието.

Във *военен аспект* е важно да се отчита присъствието на руски военен контингент на приднестровска територия и складовете с въоръжение в с. Колбасна. Съставът на умиротворителните сили възлиза на 402 военнослюжещи на Руската федерация, 492 приднестровски, 355 молдовски военнослюжещи и 10 наблюдатели от Украйна.

Молдовското ръководство настоява за изтегляне на руския военен контингент и продължаване на преговорите с ръководството на непризнатата република. От своя страна Приднестровието настоява за възобновяване на преговорния формат „5+2“ с участието на Руската федерация като посредник. В тази връзка бившият вицепремиер на Молдова по въпросите на реинтеграцията Александру Фленкя смята, че „Русия трябва да изведе военния си контингент от Приднестровския регион и, че е невъзможно да не се промени преговорният формат“¹³. Според него в новия формат Кишинев трябва да води преговорите за разрешаване на конфликта с Москва, а не с Тираспол (столицата на т. нар. ПМР). Фленкя определя формата „5+2“ като нереалистична платформа, което се обуславя не само от руската инвазия в Украйна, но и от обстоятелството, че Молдова вече е кандидат за членство в ЕС, което касае сигурността на останалите страни, членки в Съюза.

Президентът на непризнатата Приднестровска молдовска република Вадим Красноселски критикува молдовските власти, че „нагнетяват агресия и призовават да се разправят със сепаратизма, посочвайки като примери Нагорни Карабах и Израел“¹⁴. Красноселски остро критикува „активната милитаризация на Молдова и постоянните учения на нейна територия, призивите за трансформиране на миротворческата мисия и преразглеждането на статута на неутралитет“ и смята, че случайни инциденти, могат да доведат до ескалация на конфликта.

Този фактор има и една особеност – значителна част от военнорслужещите от руския военен контингент са жители на ПМР и имат семейства, поради което тяхната мотивация да участват в „инициатива“ за размразяване на конфликта не е категорична.

Геополитическото значение на развитието на процесите около Приднестровието, респективно Молдова, е свързано с геополитическия интерес и възможните предизвикателства за националната сигурност на България от гледна точка на живеещата там значителна българска историческа общност и рисковете за нейната сигурност. По официални данни българите в Молдова са 65 хил. и още около 10 хил. в Приднестровието. В този контекст българската държава има интерес от запазване на суверенния статут на Република Молдова и тя да постигне пълноправно членство в ЕС като самостоятелна държава.

Република Молдова е „конкурентно пространство“⁴¹⁵ от гледна точка на интересите на Румъния и България поради румънските стремежи за присъединяване на Молдова при наличие на голяма българска диаспора там.

България има геополитически интереси по отношение на Молдова. Такива са:

– запазване на българското етническо самосъзнание и принадлежност към българския държавотворен народ с цел ограничаване на чуждите политически влияния;

– запазване на българското етническо присъствие в Молдова.

Това обуславя и интереса от запазване на суверенитета и териториалното единство на молдовската държава. В този смисъл в отношенията между България и Румъния възниква геополитическият проблем, свързан с възможна загуба от Молдова на политически суверенитет. Вероятността този проблем да се превърне в предизвикателство за българската национална сигурност рязко нараства след започването на военните действия от Русия срещу Украйна. Именно руската инвазия става повод за активизиране на политическата и медийната реторика в Румъния и Молдова, аргументираща необходимостта от обединение между двете държави.

Предизвикателството пред националния интерес и сигурност за България е свързано с възможните проблеми, пред които ще се изправи българската общност в случай, че Румъния и Молдова пристъпят към обединение или ако Русия, при осигуряване на сухопътен достъп до Приднестровието вследствие на развитието на военните действия в Ук-

райна, признае и присъедини региона. Евентуално съвпадение на интересите на Румъния и Русия по отношение на Молдова би могло да постави в свършено нов казус българското малцинство, което ще се окаже в ситуация да прави политически и териториален избор, а българската държава – в сложна позиция за реакция. Следователно, геополитическият интерес на България е Република Молдова да запази самостоятелната си държавност и суверенитет.

Изложеното дотук дава основание да се смята, че развитието на обстановката около Приднестровието може да се отрази пряко на процеса на присъединяване на Молдова към Европейския съюз. Възможните варианти за решение или развитие на конфликта в зависимост от реакцията на заинтересованите външни фактори, могат да засегнат интересите и на България.

Конституционните положения, очертаващи възможността за провеждане на референдум относно изменения на суверенния статут на Молдова, допустимостта на вариант за присъединяване на молдовската държава в ЕС, като начало без Приднестровието, както и периодичните мнения на официални лица от Румъния и Молдова за възможно реализиране на обединение между двете на фона на заплахите от Русия и изхода от войната в Украйна, налагат не само внимателно следене на този процес, но и превантивни външнополитически действия и готовност за своевременна и адекватна реакция от страна на българската държава.

БЕЛЕЖКИ

1. Приднестровье призвало международное сообщество признать независимость республики. *Новости Приднестровья*, 04.03.2022. [online] www.novostipmr.com. [viewed 06.03.2022].

2. VII Съезд народных депутатов всех уровней. *Новости Приднестровья*, 28.02.2024. [текстовая онлайн-трансляция]. Доступно на: <https://novostipmr.com/ru/news/24-02-28/vii-sezd-narodnyh-deputatov-vseh-urovney>. [дата обращения 28.02.2024].

3. Санду: „Молдова хочет урегулировать приднестровский конфликт до вступления в ЕС“. *Noi.md*, 14 дек. 2023. [онлайн]. Доступно на: <https://noi.md/ru/politika/sandu-moldova-hochet-uregulirovati-pridnestrovskij-konflikt-do-vstupleniya-v-es>. [дата обращения 23.02.2024]

4. Посол ЕС в Молдове: В переговорах о вступлении у нас будет только один партнер – правительство Республики Молдова. *Noi.md*, 09.02.2024. [онлайн].

Доступно на: <https://noi.md/ru/politika/posol-es-v-moldove-ne-isklyuchaem-cto-na-pervom-jetape-moldova-vstupit-v-es-bez-pridnestrovskogo-regiona> [дата обращения 10.02.2024].

5. Станислав Белковский предложил Румынии Молдавию в обмен на Приднестровье. *Lenta.ru*, 11 июня 2004. [онлайн]. Доступно на: <https://lenta.ru/news/2004/06/11/romania/>. [дата обращения 27.03.2020].

6. Башкан (гагауз. Ваşkan) – длъжност на ръководителя/главата на Гагаузката автономия.

7. Стурза: „Молдаване могут быть немного спокойнее – Румыния раскрыла зонтик безопасности“. *Аналитический портал AVA*, 14.02.2022. [онлайн]. Доступно на: <http://ava.md/2022/02/14/sturza-moldovane-mogut-byt-nemnogo-sпокойнее/>. [дата обращения 15.02.2022].

8. Un deputat al majorității parlamentare PNL-PSD propune demararea procesului de UNIFICARE a R. Moldova cu România: „Acum e momentul. Drumul R. Moldova spre România, țară membră NATO și UE, este drumul spre Europa“. *Ziarul National*, 07.02.2024. [online] Available from: <https://www.ziarulnational.md/un-deputat-al-majoritatii-parlamentare-pnl-psd-propune-demararea-procesului-de-unificare-a-r-moldova-cu-romania-drumul-r-moldova-spre-romania-tara-membra-nato-si-ue-este-drumul-spre-europa/>. [viewed 8.02.2024].

9. Codul electoral 325/2022. [online] Available from: <https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=AsW46I0ymg4%3d&tabid=153&language=ro-RO>. [viewed 21.10.2023].

10. Антирумънските настроения на бесарабските българи и другите етнически малцинства в Молдова са вследствие на репресиите в периода на румънската окупация на Пруто-Днестровското междуречие от 1918 до 1940 г. и по време на Втората световна война. Тези действия тогава са насочени към принудително румънизирание на Молдова и придобиват форми на масов терор и етническо прочитване.

11. Лавров о Приднестровье: Мы будем делать все, чтобы возобновить политический процесс. *Noi.md*, 14 февр. 2024. [online] Available from: https://noi.md/ru/politika/lavrov-o-pridnestrovie-my-budem-delati-vse-chtoby-vozobnoviti-politicheskij-process?utm_source=telegram&utm_medium=news&utm_campaign=telegram_chanel. [Last viewed 16.02.2024].

12. Москва пообещала рассмотреть просьбу Приднестровья о помощи. *РИА Новости*, 28.02.2024. [online] Available from: https://ria.ru/20240228/pmr-1930051881.html?utm_source=yxnews&utm_medium=mobile&utm_referrer=https%3A%2F%2Fdzhen.ru%2Fnews%2Fsearch%3Ftext%3D. [viewed 29.02.2024]

13. Фленкя: Россия должна вывести войска, но это зависит от нашей настойчивости. *Point*, 19 Феврала 2024. [online] Available from: <https://point.md/ru/novosti/politika/flenkia-rossiia-dolzha-vyvesti-voiska-no-eto-zavisit-ot-nashei-nastoichivosti/>. [viewed 20.02.2024].

14. На фоне милитаризации Молдовы миротворческий механизм на Днестре эффективно выполняет свою миссию. *Новости Приднестровья*, 24.02.2024.

[online] Available from: <https://novostipmr.com/ru/news/24-02-24/na-fone-militarizacii-moldovy-mirotvorcheskiy-mehanizm-na-dnestre>. [viewed 26.02.2024].

15. Димитър Йончев използва това понятие в монографията си „Разузнаване“.

ЛИТЕРАТУРА

МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ ПМР, 2012. *Концепция внешней политики Приднестровской Молдавской Республики*. [онлайн] Доступно на: <https://mid.gospmr.org/ru/Opj> [дата обращения 06.03.2024].

МИРЗАЯН, Геворг, 2023. Суицид по-армянски, выстрел в ногу по-молдавски. *Регнум, 20 декабря 2023*. [онлайн]. Доступно на: <https://regnum.ru/opinion/3854212>. [дата обращения 27.02.2024].

ЧЕБАН, Евгений, 2023. Может ли Молдова вступить в ЕС без Приднестровья или что хотел сказать Нику Попеску. *NewsMaker, 26 сентября 2023*. [онлайн]. Доступно на: <https://newsmaker.md/rus/novosti/a-bendery-s-soboy-vozmemozhet-li-moldova-vstupit-v-es-bez-pridnestrovyu-ili-chto-hotel-skazat-niku-popesku/>. [дата обращения 06.02.2024].

ANTONESCU, Bogdan, 2021. Câți cetățeni moldoveni au obținut cetățenia română în ultimii 11 ani. Numărul este uriaș raportat la populația Republicii Moldova. *Stiripesurse, 29.11.2021*. [online] Available from: https://www.stiripesurse.ro/cati-cetateni-moldoveni-au-obtinut-cetatenia-romana-in-ultimii-11-ani-numarul-este-urias-raportat-la-populatia-republicii-moldova_2117910.html. [viewed 22.02.2023].

COSTACHE, Alina, 2023. Marcel Ciolacu, despre o posibilă candidatură a Maiei Sandu la președinția României: „E un scenariu de lucru. Eu o susțin cât pot de mult” – EXCLUSIV. *Romania TV, 16.01.2023*. [online] Available from: https://www.romaniatv.net/marcel-ciolacu-despre-o-posibila-candidatura-a-maiei-sandu-la-presedintia-romaniei-e-un-scenariu-de-lucru-eu-o-sustin-cat-pot-de-mult_7168776.html. [viewed 18.01.2023].

MARCHITAN, Ana, 2023. Unirea României cu R. Moldova, soluție în contextul negocierilor pentru pacea dintre Ucraina și Rusia. *infoPRUT, 10 decembrie 2023*. [online] Available from: <https://infoprut.ro/113832-dan-dungaciu-unirea-romaniei-cu-r-moldova-solutie-in-contextul-negocierilor-pentru-pacea-dintre-ucraina-si-rusia.html>. [viewed 27.01.2024].

OPREA, Marius, 2021. Unirea României cu Republica Moldova a fost prevestită acum cinci ani, de americani. *MEDIAfax, 13.07.2021*. [online] Available from: <https://www.mediafax.ro/editorialistii/prezentul-fara-perdea-marius-oprea-unirea-romaniei-cu-republica-moldova-a-fost-prevestita-acum-cinci-ani-de-americani-20185930>. [viewed 19.01.2023].

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA, 2022. *Constitutia Republicii Moldova*. [online] Available from: <https://www.parlament.md/CadrulLegal/Constitution/tabid/151/language/ro-RO/Default.aspx>. [viewed 28.02.2024].

REFERENCES

ANTONESCU, Bogdan, 2021. Câți cetățeni moldoveni au obținut cetățenia română în ultimii 11 ani. Numărul este uriaș raportat la populația Republicii Moldova.

Stiripesurse, 29.11.2021. [online]. Available from: https://www.stiripesurse.ro/cati-cetateni-moldoveni-au-obtinut-cetatenia-romana-in-ultimii-11-ani-numarul-este-urias-raportat-la-populatia-republicii-moldova_2117910.html. [viewed 22.02.2023]. [in Romanian].

COSTACHE, Alina, 2023. Marcel Ciolacu, despre o posibilă candidatură a Maiei Sandu la președinția României: „E un scenariu de lucru. Eu o susțin cât pot de mult” – EXCLUSIV. *Romania TV*, 16.01.2023. [online]. Available from: https://www.romaniatv.net/marcel-ciolacu-despre-o-posibila-candidatura-a-maiei-sandu-la-presedintia-romaniei-e-un-scenariu-de-lucru-cu-o-sustin-cat-pot-de-mult_7168776.html. [viewed 18.01.2023]. [in Romanian].

CHEBAN, Evgeniy, 2023. Mozhet li Moldova vstupity v ES bez Pridnestrovyya ili chto hotel skazaty Niku Popesku. *NewsMaker*, 26 sentyabrya 2023. [online]. Available from: <https://newsmaker.md/rus/novosti/a-bendery-s-soboy-vozmemozhet-li-moldova-vstupit-v-es-bez-pridnestrovyya-ili-chto-hotel-skazat-niku-popesku/>. [viewed 06.02.2024]. [in Russian].

MARCHITAN, Ana, 2023. Unirea României cu R. Moldova, soluție în contextul negocierilor pentru pacea dintre Ucraina și Rusia. *infoPRUT*, 10 decembrie 2023. [online]. Available from: <https://infoprut.ro/113832-dan-dungaciuniirea-romaniei-cu-r-moldova-solutie-in-contextul-negocierilor-pentru-pacea-dintre-ucraina-si-rusia.html>. [viewed 27.01.2024]. [in Romanian].

MINISTERSTVO INOSTRANNYH DEL PMR, 2012. *Kontseptsia vneshney politiki Pridnestrovskoy Moldavskoy Respubliki*. [online] Available from: <https://mid.gospmr.org/ru/Qpj> [viewed 06.03.2024]. [in Russian].

MIRZAYAN, Gevorg, 2023. Suitsid po-armyanski, vystrel v nogu po-moldavski. *Regnum*, 20 dekabrya 2023. [online] Available from: <https://regnum.ru/opinion/3854212>. [viewed 27.02.2024]. [in Russian].

OPREA, Marius, 2021. Unirea României cu Republica Moldova a fost prevestită acum cinci ani, de americani. *MEDIAfax*. [13.07.2021, online]. Available from: <https://www.mediafax.ro/editorialistii/prezentul-fara-perdea-marius-oprea-unirea-romaniei-cu-republica-moldova-a-fost-prevestita-acum-cinci-ani-de-americani-20185930>. [viewed 19.01.2023]. [in Romanian].

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA, 2022. *Constitutia Republicii Moldova*. [online]. Available from: <https://www.parlament.md/CadrulLegal/Constitution/tabid/151/language/ro-RO/Default.aspx>. [viewed 28.02.2024]. [in Romanian].

THE GEOPOLITICAL SIGNIFICANCE OF TRANSNISTRIA IN THE EUROPEAN INTEGRATION OF MOLDOVA

Abstract: The publication examines the current state of the so-called frozen conflict in Transnistria in the context of the Russian military actions in Ukraine; the positions of the external factors – Moldova, Romania, Russia, Ukraine; the importance of

the conflict on the European integration process of Moldova; the possible influence of the ongoing geopolitical processes in the Moldovan state over the national security of Bulgaria.

Keywords: Transnistria; Moldova; Romania; Russia; Ukraine; Bulgaria

Dr. Valeri Nikolov, Assist. Prof.
ORCID iD: 0009-0001-9737-1144
Rakovski National Defence College
82, Evlogi i Hristo Georgievi Blvd.
Sofia, Bulgaria
E-mail: v.d.nikolov@rndc.bg